

Szabó Árpád: MAGYAR TERMÉSZETTUDÓSOK – FIZIKUSOK

Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007. 341 o.

A könyv valójában fizikatörténet, 61 magyar tudós életrajzán keresztül bemutatva, immár negyedik bővített kiadásban. Szerzőjének különben nemrégiben jelent meg a fizika egyetemes történetével foglalkozó műve (*A fizika története*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007.)

Az előszó szerint: „A könyv a középiskolák fizikatanáraihoz, egyetemek és tanárképző főiskolák oktatóihoz és hallgatóihoz, valamint a fizika iránt érdeklődő olvasókhoz szól.”

Magyar fizikusnak tekinti azokat – ugyancsak az előszó szerint –, „...akik a történelmi Magyarország

területén magyarnak születtek, itt jártak iskolába, egyetemre, itt támadtak azok az ötleteik, amelyeket a sors iróniájaként hazájukban, Magyarországon nem mindannyian tudtak megvalósítani”.

A fenti „kiválasztási szabálytól” azután nem egyszer eltér, mint például *Bárány Róbert* vagy *Zsigmondy Richárd* esetében. Ugyancsak meglehetősen tágan értelmezi, hogy kit tekint fizikusnak. A műszakiakat, például *Bláthy Ottó Tituszt*, *Csonka Jánost* vagy *Zipernowsky Károlyt* egyértelműen ide számítja, de „echt” kémikusok is bekerültek a sorba, mint például *Oláh György*. Még akkor is érdemes megjegyezni ezt, ha tény, hogy a különböző tudománysszakok között a határok nagyon is elmosódtak. Számos példát lehet erre hozni, de talán – mint jellemzőt – említsük meg *Szent-Györgyi Albertet*, aki 1917-ben Budapesten orvosi diplomát szerzett, 1927-ben Cambridge-ben a kémia doktorává avatták, 1931-től a biokémia professzora volt Szegeden, az orvostudományi Nobel-díjat pedig 1937-ben kapta meg.

A 18. században élőknel korábbi tudósok nem szerepelnek a könyvben, a szóban forgó évszázadból pedig *Hatvani Istvánt*, *Segner János Andrást* és *Hell Miksát* találhatjuk meg. Két tudós viszont még ma is él: *Oláh György* és *Tisza László*. Érdekes megemlíteni, hogy a könyvben szereplők közül a recenzens számo-

sat személyesen ismert, másokról többet vagy kevesebbet hallott, de akadt egy, aki kifejezetten új volt számára: *Tárczy Lajos* (1807–1881), aki mint fizikus, kémikus, tankönyvíró és tudománynépszerűsítő játszott szerepet és életének döntő részében Pápán működött.

Az egyes tudósokról szóló részek névsorban követik egymást, és mindegyiknél szerepel a megfelelő portré is. Az egyes részek hosszúsága, részletessége nem egyforma: másfél nyomtatott oldaltól 10–12 nyomtatott oldalig különböző terjedelműeket találunk. Ugyanakkor az egyes tudósokról szóló ismertetés nagyon különböző nemcsak a terjedelem tekintetében. Természetesen tudományos eredményeiket, teljesítményüket mindegyik tartalmazza, de magánéletükről, a családról, ahonnan származnak és a saját maguk alapította családról a beszámoló jelentősen eltérő lehet.

Különös jellegzetessége a könyvnek, hogy minden egyes tudósról szóló rész végén külön ki van emelve, hogy az oktatásban hol lehet, illetve hol célszerű eredményeit megemlíteni.

A könyv utószóval zárul, amely a magyar tudósok képzésével, a magyar középiskola teljesítményének értékelésével és különböző közelítésben, más-más paraméterek alapján a magyar tudósok, illetve Magyarország „helyezését” vizsgálja az országok versenyében.

Berényi Dénes